

Olsztyńskie Jakubowo. Jedno miejsce – dwa symbole zwycięstwa

ONE PLACE – TWO SYMBOLS OF VICTORY

Pomnik plebiscytowy

Zbiory MWiM.

Pomnik odsłonięty w Olsztynie w roku 1928 w parku miejskim Jakubowo (niem. Jacobsberg), upamiętniający dalsze istnienie jedenastu południowych okręgów Prus Wschodnich w Rzeszy Niemieckiej w wyniku plebiscytu przeprowadzonego 11 lipca 1920 roku.

Berlińscy architekci Walter i Johannes Krüger zaprojektowali architektoniczny pomnik utworzony z jedenastu filarów ustawionych w kręgu, usytuowany na okrężnych schodach. Spinająca u góry belka pierścieniowa tworzy okrag. Na wewnętrznej stronie filarów widnieją herby jedenastu wschodniopruskich miast objętych plebiscytem. Napisy istniejące we wnętrzu potwierdzały deklarację wierności i przynależności do Rzeszy Niemieckiej: „Ziemia ojczysta w niebezpieczeństwie – ta ziemia pozostanie niemiecka”. Wryte wewnątrz pomnika wyniki plebiscytu obwieszczały zwycięstwo: 363 209 osób głosowało za pozostaniem w Rzeszy Niemieckiej, 7980 osób za przyłączeniem do Polski. Na posadzce w punkcie centralnym wewnętrznej przestrzeni umieszczono kwadratowy kamień. Na jego zewnętrznych ścianach biegly napisy: „Naród i Ojczyzna – Samostanowienie – Jedność i Prawo i Wolność – Ziemia Ojczysta”. W roku 1945 pomnik został usunięty.

DR EWA GŁADKOWSKA

Plebiscite Monument

Collections of MWiM

A monument unveiled in Olsztyn in 1928 in the Jakubowo (German: Jacobsberg) city park, commemorating the continued existence of the eleven southern districts of East Prussia as part of the German Reich as a result of the plebiscite held on July 11, 1920.

Berlin architects Walter and Johannes Krüger designed this architectural monument composed of eleven pillars arranged in a circle, placed on a circular staircase. The ring beam connecting them at the top forms a circle. On the inside of the pillars there are the coats of arms of the eleven East Prussian towns and cities where the plebiscite was held. The inscriptions that existed inside confirmed the declaration of allegiance and belonging to the German Reich: ‘Fatherland in danger – this land will remain German’. The results of the plebiscite, engraved inside the monument, proclaimed victory: 363,209 people voted to remain in the German Reich and 7,980 to join Poland. A square stone was placed on the floor at the central point of the inner space. On its outer walls, there was an inscription: “Nation and Fatherland – Self-Determination – Unity and Law and Freedom – Homeland”. In 1945, the monument was dismantled.

DR EWA GŁADKOWSKA

Pomnik Bohaterów Walki o Wyzwolenie Narodowe i Społeczne Warmii i Mazur (1972)

Zbiory IPWK.

Monument usytuowany w Parku Jakubowym w Olsztynie na miejscu usuniętego w roku 1945 niemieckiego Pomnika Plebiscytowego (Abstimmungsdenkmal). Pomnik odsłonięto 27 sierpnia 1972 roku w pięćdziesiątą rocznicę powstania Związku Polaków w Niemczech. Twórcą pomnika był artysta rzeźbiarz, Bolesław Marschall, absolwent Państwowej Wyższej Szkoły Sztuk Plastycznych w Gdańsku. Usytuowanie obiektu było wyborem I sekretarza Komitetu Wojewódzkiego PZPR, Józefa Buzińskiego, który chciał nadać symboliczne znaczenie temu miejscu. Aktem symbolicznym było też rozebranie schodów, na których wcześniej stał niemiecki pomnik. Zastąpiono je kostką granitową.

Pomnik jest ciekawym rozwiązaniem rzeźbiarskim. Kształtem nawiązuje do monumentalnej nagrobnej steli, wykonanej z kilku połączonych w jedną całość bloków piaskowca (pozyskanych z okolic Bolesławca) o wadze 130 ton. Bogato płaskorzeźbiona ściana frontowa przedstawia pięć kolejnych wersji orła – godła polskiego – pochodzących z różnych okresów historycznych. Ich stylizowane wizerunki skierowane są ku Zachodowi. Po lewej stronie u dołu widnieje znak Rodła – symbol łączności Związku Polaków w Niemczech z Ojczyzną. Na górze po prawej stronie znajduje się inskrypcja: Bohaterom Walk o Wyzwolenie Narodowe i Społeczne Warmii i Mazur. Tylna ściana pomnika bez dekoracji, lekko wybrzuszona, z głębokimi wyżłobieniami.

DR EWA GŁADKOWSKA

Monument to the struggle for the national and social liberation of Warmia and Masuria (1972)

Collections of IPWK

A monument located in the Jakubowy Park in Olsztyn on the site of the German Plebiscite Monument (Abstimmungsdenkmal) dismantled in 1945. The monument was unveiled on 27 August 1972, on the fiftieth anniversary of the Union of Poles in Germany. The author of the monument is sculptor Bolesław Marschall, a graduate of the State Institute of Fine Arts in Gdansk. The location of the monument was selected by Józef Buziński, First Secretary of the Provincial Committee of the Polish United Workers' Party, who wanted to give a symbolic meaning to the site. Another symbolic act was the dismantling of the staircase on which the German monument had previously been set. It was replaced with granite paving blocks.

The monument is an interesting sculpture. Its shape is reminiscent of a monumental tombstone stele, made of several sandstone blocks (obtained from the Bolesławiec area) joined together and weighing 130 tons. The front wall, with a rich bas-relief, depicts five successive versions of the eagle – the Polish national emblem – from different historical periods. Their stylised images face the West. On the left side at the bottom there is the Rodło sign – a symbol of the connection of the Union of Poles in Germany with the Motherland. At the top on the right side there is an inscription: To the Heroes of the Struggle for National and Social Liberation of Warmia and Masuria. The back wall of the monument is without decoration, slightly bulging, with deep gouges.

EWA GŁADKOWSKA PHD

